

یکی از شرایط عقد تنجیز است یعنی تعلیق مبطل عقد است. چهار دلیل اقامه شد بر تنجیز و هر چهار دلیل هم رد شد.

رسیدیم به دلیل پنجم که مرحوم شیخ انصاری در مکاسب هم به آن اشاره می‌فرمایند، دلیل پنجم این است که بعضی‌ها می‌گویند بیع نیاز به انشاء دارد و انشاء هم تعلیق‌پذیر نیست.

دلیل پنجم را مرحوم سید یزدی در جلد 1 ص 441 حاشیه بر مکاسب مطرح می‌کنند و می‌گویند انشاء قابل تعلیق نیست و بعد این تعلیق را به انشاء برمی‌گرداند.

مرحوم خوئی در کتاب مصباح الفقاهه جلد 3 ص 66 همین مطلب را می‌فرمایند و مرحوم نائینی در منیه الطالب و یا شیخ محمد تقی آملی در تقریر درس مرحوم نائینی جلد 1 ص 292 همین مطلب را می‌فرمایند که انشاء قابل تعلیق نیست.

مرحوم شیخ انصاری در نهایت می‌فرمایند که انشاء تعلیق بردار نیست اما انشاء اشکالی ندارد، ظاهر کلام ایشان این است که می‌خواهند تعلیق را به متعلق ارجاع دهند نه به خود انشاء.

لازم است چند مطلب بیان شود: 1- اولاً اینکه آیا قید راجع به ماده است یا راجع به هیأت؟ جواب این است که قید راجع به هیأت است نه ماده لذا به نظر می‌رسد کلام شیخ انصاری مخدوش باشد برای اینکه ظاهر این است که ادبیات عرب یا سایر زبانها همین مطلب را تأیید می‌کنند. 2- مطلب دیگر این است که اگر بخواهیم این مشکل را حل کنیم باید ببینیم معنای شرط چیست؟ وقتی به ذهن ما می‌آید که کلمه شرط یا جمله شرطیه به یک نوع معنای فرض است، تقدیر است، مثلاً کسی خبر می‌دهد «حاذا طلعت الشمس فانهار موجود» اول طلوع شمس را فرض کرده و بعد وجود نهار را متعاقب طلوع شمس و بعد از آن خبر می‌دهد.

پس حاصل مطلب این شد که انشاء مثل اخبار مشروط است یعنی اول فرض کرده استطاعت عبد را و بعد از استطاعت عبد امر کرده او را به حج در همان ظرف استطاعت.

مطلب بعدی این است که اصلاً قضایای حقیقی می‌توانند برگردند به قضایای شرطیه و بر عکس و این هیچ اشکالی ندارد مثلاً در مثال «ان استطعت فاحج» این جمله شرطیه است یعنی می‌تواند برگردد به یک جمله قضیه خارجی یعنی اینکه «يجب الحج على المستطيع» یا اینکه قضیه حقیقیه مثل «الكر من الماء لا ينجس شيئاً» و یا می‌تواند برگردد به قضیه شرطیه مثل «اذا بلغ الماء قدر كُر لا ينجسه شيئاً» لذا مرحوم امام (ره) در کتاب البیع در جواب کسانی که معتقدند که انشاء تعلیق بردار نیست، می‌فرمایند این خلط بین انشاء تکوینی و انشاء اعتباری است. 1- تعلیق مضر نیست به دلیل عمومات 2- تعلیق بر امر محقق الحصول هیچ مانعی ندارد.

با این وصف تعلیق در انشاء مانعی ندارد و خلاصه مطلب این است که این امر معقولی است و در عالم خارج هم واقع می‌شود و متعارف بین مردم هم هست و در ابواب اوامر، عقود و ایقاعات، و ... هم هست و معنا ندارد که در استحاله آن بخواهیم نظر بدهیم و بگوییم محال است.